

ιδίας φύσεως νοητική, συλλογιστική, καθὼς ἡ ἀναντιρρήτος συνείδησις τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς βεβαιοῖ ἡμᾶς· ἀναγκάτως λοιπὸν εἶναι καὶ διάφορος τῆς ὕλης, τουτέστιν ἄυλος. Ἡ νόησις, ἥτις εἶναι δύναμις τῆς ψυχῆς, ὁμολογεῖται ὁμοίως καὶ αὐτὴ ἄυλος καὶ ἀδιαίρετος, ὡς δύναμις αὐλοῦ καὶ ἀδιαίρετου οὐσίας.

Β'. Ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ πρότασις αὕτη εἶναι βᾶσις καὶ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως θρησκείας ἡμῶν, πρέπει νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα τὰς πλέον ἰσχυρὰς ἀποδείξεις τῆς ψυχικῆς ἀθανασίας.

1. Ἡ ψυχὴ εἶναι οὐσία ἄυλος, ἀπλῆ καὶ ἀμερῆς· δὲν δύναται λοιπὸν νὰ διαιρεθῇ, οὔτε νὰ φθαρῇ, ὡς διαιροῦνται καὶ φθείρονται τὰ ὑλικά σώματα.

2. Ἡ ψυχὴ οὕσα ἄυλος, ἀπλῆ καὶ ἀμερῆς, ἂν ἐφθείρετο, ἡ φθορὰ αὐτῆς ἤθελεν εἶσθαι εἰς τὸ μηδέν· ἀλλὰ νὰ καταντήσῃ εἰς τὸ μηδέν οὔτ' ἀφ' ἑαυτῆς δύναται, οὔτε ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου ποιήματος· διότι οὐδὲν ποίημα ἔχει τὴν δύναμιν οὔτε ἐκ τοῦ μὴ ὄντος νὰ παράγῃ ὄντα, οὔτε τὰ ὄντα νὰ φέρῃ εἰς τὸ μηδέν· μόνος λοιπὸν ὁ Θεὸς ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ τὴν ψυχὴν εἰς τὸ μηδέν. Ἀλλ' ὅταν ὁ ἄνθρωπος τελευτήσῃ, ὁ Θεὸς δὲν καταστρέφει τὴν ὕλην τοῦ σώματος εἰς τὸ μηδέν, ἀλλὰ μόνον χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, καὶ χωρίζομένη ἡ ὕλη, ἄλλο δὲν πάσχει, εἰ μὴ μεταβολὴν σχήματος καὶ τρόπον ὑπάρξεως. Ἄν λοιπὸν ὁ Θεὸς δὲν ἀφανίζῃ τὸ ὑλικὸν σῶμα, τὴν εὐτελῆ ὕλην, πῶς εἶναι ἀκόλουθον νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ἀφανίζει τὴν ψυχὴν, ἥτις εἶναι ἀσυγκρίτως τιμιωτέρα τῆς σωματικῆς ταύτης ὕλης; Ἀλλὰ καὶ ἐνθ' ἡ ψυχὴ εἶναι ἡνωμένη μὲ τὸ σῶμα, ἀπὸ μὲν τοῦ σώματος ἀκαταπαύστως ἀφαιροῦνται ὑλικά ἄτομα, καὶ ἄλλα νέα προστίθενται· ἡ δὲ ψυχὴ μένει· ἐν εἶδος θανάτου εἶναι ἡ ἀκατάπαυστος αὕτη ἀφαίρεσις καὶ προσθήκη τῶν ὑλικῶν ἀτόμων, ἕως οὗ παυσαμένης ὅλως ταύτης τῆς ἀφαιρέσεως καὶ προσθήκης, τότε χωρίζεται ἡ ψυχὴ, καὶ δὲν ἔχει πλέον συγκοινωνίαν μὲ τὸν ὑλικὸν τοῦτον κόσμον. Τὸν χωρισμὸν τοῦτον καὶ τὴν παῦσιν ταύτην τῆς συγκοινωνίας λέγομεν θάνατον.

3. Ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς συνέχεται ἀναγκάτως μὲ τὴν ὑπαρξίν καὶ μὲ τὰς τελειότητας τοῦ Θεοῦ. Ὦν ἀπείρως ἀγαθὸν, ἀπείρως δίκαιον καὶ πάνσοφον, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπλασῇ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, τοιοῦτον, λέγω, εὐγενὲς ποίημα, μόνον διὰ νὰ ζωοποιῇ καὶ νὰ κινῇ ὀλίγα ἔτη ποταπὸν ὄγκον ὀργανισμένης ὕλης, καὶ νὰ καταστήσῃ τὸν λεγόμενον ἄνθρωπον δυστυχέστερον καὶ αὐτῶν τῶν ἀλόγων ζῶων; Ἐὰν τῶντι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ δὲν ἦναι ἀθάνατος, τὰ ἄλογα ζῶα ἀπολαμβάνοντα τὸ παρὸν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀνησυχίας περὶ μέλλοντος, ἤθελον εἶσθαι μυριάκις εὐτυχέστερα παρὰ τὸν λογικὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀσύμφωνον μὲ τὴν σοφίαν καὶ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ.